

Fördelningen av samfundsskatt mellan kommunerna

Dnr: 2019/4050

Datum: 29.6.2020

PB 1060, AX-22111 Mariehamn

registrator@regeringen.ax

+358 18 25 000

www.regeringen.ax

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning	2
2. Uppdrag och avgränsning	3
3. Inledning – regleringen av samfundsbekattningen.....	3
4. Bakgrunden till lagstiftningen.....	5
4.1. Skattereformen 1993.....	5
4.2. Ny fördelningsnyckel 2002	6
4.3. Förändringar efter 2002	7
5. Fördelningen mellan kommunerna.....	9
5.1. Fördelningen enligt kommunalskattelagen	9
5.2. Skillnader i förhållande till fördelningen i riket	10
6. Fördelningsgrunden – ett resultat av företagens egna uppgifter samt myndighetssamarbete	11
6.1. Centrala begrepp inom systemet.....	11
6.2. Samfundens lagstadgade uppgiftsskyldighet.....	11
6.3. Skatteförvaltningens beskattningssuppgifter samt Handelsregistret	13
6.4. Statistikcentralens företags- och arbetsställeregister.....	13
7. Bedömning av hur väl systemet uppfyller lagens målsättning	15
7.1. Lagens målsättning.....	15
7.2. Uppfylls målsättningen?	16
7.3. Slutsatser.....	17
Bilaga 1 Utlåtande från Åland Post om ändring av postort.....	19
Bilaga 2 Fördelningen av samfundsskatt samt utdelningar.....	20
Bilaga 3 Processbeskrivning.....	22
Bilaga 4 Statistik över regional företagsverksamhet samt arbetsställestruktur och personal.....	23
Bilaga 5 Behovet av att följa upp skatteflöden under pågående skatteår.....	26

1. Sammanfattning

Landskapsregeringens har tillsatt en arbetsgrupp för att utreda fördelningen av samfundsskatt mellan kommunerna och göra en bedömning av hur väl systemet uppfyller lagens målsättning.

Arbetsgruppen hade inte till uppdrag att ta fram förslag till lagändringar, föreslå ett nytt system för fördelning av samfundsskatter mellan kommunerna eller granska fördelningen av samfundsskatt mellan landskapet och riket.

Den skatt som betalas av företag till staten kallas samfundsskatt. Skatteinkomsterna fördelas sedan mellan staten och kommunerna. Regleringen av samfundsskatten i landskapet är komplicerad och sammansatt av bestämmelser i ett flertal lagar.

Fördelningen av samfundsskatten mellan kommunerna fastställs av landskapsregeringen före utgången av mars varje år. Fördelningen av samfundsskatteintäkterna under 2020 beräknas med uppgifterna om debiterad skatt under åren 2016, 2017 och 2018 som grund.

Om ett företag bara har haft verksamhet i en kommun räknas den skatt företaget har debiterats till godo för den kommunen. Om ett företag däremot har haft verksamhet i fler kommuner delas skatten upp enligt hur många anställda som finns i varje kommun och räknas de berörda kommunerna till godo i förhållande till det, därtill med ett något avvikande system gällande ombordanställda på inhemska fartyg. Är det frågan om företag som ingår i en koncern räknas skatterna från dem ihop och fördelas mellan de kommuner där koncernen har haft verksamhet enligt antalet anställda inom koncernen i varje kommun.

Fördelningen av samfundsskatten är i grunden schablonmässig och också det att fördelningen kalkyleras från tre års medeltal bidrar till det schablonmässiga utfallet av fördelningsnyckeln. Att använda arbetsplatser per arbetsställe bidrar även det till schablonen. Avsikten är ändå att kommunerna så långt som möjligt ska få de samfundsskatter som genereras i den egna kommunen.

Några brister som förekommit i underlaget för fördelningen mellan kommunerna har företagssektorn som grund och torde kunna förekomma oberoende av fördelningsgrund mellan kommunerna. Det här slaget av brister har förklarat flera rättelser under de senaste åren. Eftersom systemet inte är transparent är det dock inte möjligt för skattetagaren att avgöra felkällan:

Enligt lagens målsättning bör de uppgifter som ligger till grund för fördelningen vara lättillgängliga, möjliga att fastställa i rimlig tid samt kontrollerbara. Arbetsgruppen konstaterar att:

- den schablonmässiga fördelningen är så rätt som möjligt
- uppgifterna kan bli mer lättillgängliga och kontrollerbara
- uppgifterna har i princip varit möjliga att fastställa i rimlig tid, en förenkling av administrationen har dock kunnat genomföras
- att det finns tidigare felkällor som hanterats och risker som består
- rättelser i fördelningsgrunden skulle kunna göras smidigare.

Ett resonemang kring detta och arbetsgruppens slutsatser finns i avsnitt "7.2 Uppfylls målsättningen?" och "7.3 Slutsatser".

2. Uppdrag och avgränsning

Ålands landskapsregering har genom beslut den 28 maj 2019 nr 58 ÅLR 2019/4050 med utgångspunkt i en begäran från Ålands kommunförbund k.f. fattat beslut om att tillsätta en arbetsgrupp för utredning av fördelningen av samfundsskatt mellan kommunerna.

Arbetsgruppen har bestått av:

Biträdande finanschef Runa Tufvesson, ordförande
Direktör Katarina Fellman, Ålands statistik- och utredningsbyrå
Lagberedare Diana Lönngren
Direktör Magnus Sandberg, Ålands kommunförbund k.f.
Konsult Robert Lindfors, Lindro Konsult Ab

Arbetsgruppens uppdrag har enligt beslut varit att i en rapport beskriva systemet för fördelning av samfundsskatter mellan kommunerna och göra en bedömning av hur väl systemet uppfyller lagens målsättning. Arbetsgruppens uppdrag har inte omfattat att ta fram förslag till lagändringar, föreslå ett nytt system för fördelning av samfundsskatter mellan kommunerna eller granska fördelningen av samfundsskatt mellan landskapet och riket. I bilaga 1 visas dock en schematisk bild av fördelningen mellan Åland och riket.

Skatteförvaltningen har varit till hjälp för arbetsgruppen som också har hört Mariehamns stad i samband med att slutsatserna var framtagna.

Till arbetsgruppens uppgift har också tillförts hantering av Jomala kommuns begäran om ändring av postnummerindelningen (ÅLR 2019/3885). Arbetsgruppen har fått ett svar från Åland Post (se bilaga 1) som för fram att det inte är ändamålsenligt att ändra postnumren med anledning av samfundsskatten. Postens adressregister används för utdelning av post, paket och dagstidningar, vilket gör att adress för postutdelning och hemort kan skilja sig åt. Posten för också fram att en ändring av postnumren skulle leda till merarbete för både posten och postmottagarna.

Arbetsgruppen har utfört sitt uppdrag inom den förlängda tidsfristen d.v.s. senast före den 30 juni 2020 och överlämnar härmed denna rapport.

3. Inledning – regleringen av samfundsbeskattningen

Den skatt som betalas av företag kallas samfundsskatt. Med samfund avses i beskattningssammanhang bland annat aktiebolag, andelslag, sparbanker, placeringsfonder, ömsesidiga försäkringsbolag, ideella och ekonomiska föreningar samt stiftelser. Sett ur de skattskyldiga företagens synvinkel är samfundsskatten en enhetlig skatt som uppbärs till staten. Att skatteinkomsterna sedan fördelas mellan skattetagarna staten och kommunerna är inget som direkt berör företagen. Det här gäller rent faktiskt för företag i riket, men i praktiken även för de åländska företagen. Regleringen av samfundsskatten i landskapet är emellertid betydligt mer komplicerad och sammansatt av bestämmelser i ett flertal lagar.

Enligt 124 § i inkomstskattelagen (FFS 1535/1992) är skattesatsen för samfund för närvarande 20 procent. I samma paragraf finns en hänvisning till lagen om skatteredovisning (FFS 532/1998) när det gäller fördelningen av samfundsskatten mellan skattetagarna staten och kommunerna. Enligt 12 § i den lagen fördelades samfundsskatten skatteåret 2019 så att statens andel var 68,70 procent och kommunernas andel 31,30 procent.

För företag i riket är skatten således 20 procent av den beskattningsbara inkomsten. Eftersom landskapet enligt 18 § 5 punkten i självstyrelselagen har lagstiftningsbehörighet i fråga om kommunalskatt gäller den ovanstående lagstiftningen i landskapet bara till den del den rör den statliga andelen av samfundsskatten. Det betyder alltså att åländska företag ska betala 68,70 procent av 20 procent av den beskattningsbara inkomsten i samfundsskatt till staten. Den kommunala andelen av samfundsskatten regleras i stället i 29 § i kommunalskattelagen (2011:119) för landskapet Åland. Av den framgår att kommunalskattesatsen för samfund är 6,26 procent – en skattesats som motsvarar 31,30 procent av 20 procent. Av det här följer att även de åländska företagen betalar sammanlagt 20 procent i skatt, trots att den statliga och den kommunala delen inte styrs av samma lagstiftning. Orsaken till det är att lagtinget hittills har valt att lagstifta om kommunalskattesatsen för samfund på en sådan nivå att den sammanlagda skattesatsen blir densamma som för företag i riket. Även när det gäller annan lagstiftning om företagsbeskattning har lagtinget valt att lagstifta så att samma regler tillämpas i landskapet som i riket. Således har både inkomstskattelagen och lagen om beskattning av inkomst av näringsverksamhet (FFS 360/1968) gjorts tillämpliga här genom så kallad blankettlagstiftning (kommunalskattelagen respektive landskapslagen (1993:42) om kommunalskatt för näringsverksamhet). Det innebär att den beskattningsbara inkomsten för ett åländskt företag bestäms på samma sätt som den beskattningsbara inkomsten för ett företag i riket.

På motsvarande sätt tillämpas också samma regler som i riket vid verkställandet av företagsbeskattningen, genom landskapslagen (1997:38) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om beskattningsförfarande respektive landskapslagen (1997:32) om tillämpning i landskapet Åland av rikslagstiftningen om förskottsuppbörd. Tidigare har det inte ansetts nödvändigt att göra varken lagen om skatteuppbörd (FFS 11/2018) eller lagen om skatteredovisning tillämpliga i landskapet, med hänvisning till att deras innehåll nästan uteslutande är sådant att det rör skatteförvaltningens verksamhet. De har således ansetts vara gällande i landskapet utan särskild landskapslagstiftning. Till följd av att innehållet i den aktuella lagstiftningen har förändrats har numera synen på lagstiftningsbehörigheten ändrats. Lagtinget har antagit en landskapslag om tillämpning på Åland av rikslagstiftningen om uppbörd och redovisning av kommunalskatt. Lagen har ännu inte genomgått lagstiftningskontrollen, men är avsedd att träda i kraft under hösten 2020.

Verkställandet av kommunalbeskattningen i landskapet har överförs till rikets skatteförvaltning genom en överenskommelseförordning, förordningen (1997:72) om verkställandet av kommunalbeskattningen i landskapet Åland. Överenskommelseförordningar regleras i självstyrelselagens 32 § och är ett sätt att överföra förvaltningsuppgifter från en riksmyndighet till en landskapsmyndighet eller vice versa. Till formen är det numera frågan om republikens presidents förordningar och de utfärdas med landskapsregeringens samtycke. Enligt förordningen om verkställandet av kommunalbeskattningen är det således Skatteförvaltningen som sköter de förvaltningsuppgifter som enligt lagstiftningen om beskattningsförfarande och lagstiftningen om förskottsuppbörd skulle ankomma på landskapsregeringen. Om inget annat anges innebär en överföring av förvaltningsansvaret även att kostnadsansvaret överförs. I det här fallet anges dock i förordningen att landskapet svarar för de kostnader som orsakas av särdrag i lagstiftningen om kommunalbeskattningen i landskapet. Det sker genom ett årligt avtal mellan Skatteförvaltningen och landskapsregeringen. Av förordningen följer också att de åländska kommunerna tar del i kostnaderna på samma sätt som kommunerna i riket.

I lagen om skatteredovisning regleras, förutom fördelningen av samfundsskatten mellan staten och kommunerna, även fördelningen av den kommunala andelen mellan de enskilda kommunerna samt redovisningen av den till skattetagarna. Enligt lagens 15 § ska samfundsskatterna till de åländska kommunerna redovisas separat från övriga samfundsskatter. Enligt 30 § i kommunalskattelagen redovisas kommunalskatten för samfund till kommunerna i landskapet enligt lagen om skatteredovisning, med undantag för bestämmelserna om hur skatten fördelas mellan de enskilda

kommunerna. Fördelningen av samfundsskatten sker i landskapet enligt de bestämmelser som finns i 31 och 32 §§ i kommunalskattelagen. Av bestämmelserna följer att landskapsregeringen fastställer en fördelning skatteårsvis, som sedan tillämpas av Skatteförvaltningen vid redovisningen av samfundsskatter till de enskilda åländska kommunerna.

Det här visar att samfundsbeskattningen är en komplicerad process som styrs av en sammansatt lagstiftning. Delar av lagstiftningen hör till rikets behörighet och andra delar hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. På en del av de områden som hör till landskapets behörighet, t ex beskattningsförfarandet och uppbörden, är det i och för sig möjligt att åtminstone till viss del ha egna regler men i praktiken varken ändamålsenligt eller ekonomiskt försvarbart. Till denna komplexitet ska dessutom läggas de förfaranden som rör de uppgifter som ligger till grund för beräkningen av de enskilda kommunernas andelar. Det statistiska underlaget definieras i kommunalskattelagen men insamlingen och produktionen av det styrs av olika regelverk och involverar i praktiken både företagen och flera myndigheter (Skatteförvaltningen, Statistikcentralen, ÅSUB).

Av hela denna process är det endast en liten del som regleras i kommunalskattelagen – storleken på den kommunala andelen av samfundsskatten samt fördelningen av den mellan de enskilda kommunerna. Arbetsgruppens uppdrag har varit att beskriva systemet för fördelning av samfundsskatter mellan kommunerna och göra en bedömning av hur väl systemet uppfyller lagens målsättning. För att beskriva systemet är det nödvändigt att närmare analysera underlaget för beräkningen och de processer som leder fram till fördelningen. Däremot har arbetsgruppen inte närmare gått in på själva företagsbeskattningen och inte heller redovisningen av skatterna till kommunerna, eftersom dessa områden inte rör fördelningen mellan kommunerna.

4. Bakgrunden till lagstiftningen

4.1. Skattereformen 1993

Genom ikraftträdandet av inkomstskattelagen (FFS 1535/1992) den 1 januari 1993 genomfördes en omfattande skattereform i Finland. Reformen innebar att beskattningen av förvärvsinkomst och av kapitalinkomst separerades. På förvärvsinkomsten skulle fysiska personer betala en progressiv skatt till staten och en proportionell skatt till kommunen. På kapitalinkomsten skulle en proportionell skatt betalas till staten. I reformen ingick även en förändring av skogsbeskattningen, som innebar att försäljningsvinsterna skulle beskattas som kapitalinkomst till skillnad från den tidigare arealbeskattningen. I det fallet kunde skogsägarna under en relativt lång övergångsperiod välja vilket system som skulle tillämpas.

Innan reformen genomfördes betalade företag både stats- och kommunalskatt på sina inkomster. Reformen innebar att en enhetlig samfundsskatt infördes. Den skulle uppbäras av staten och sedan fördelas mellan staten, kommunen och församlingarna. Skattesatsen för samfund blev 25 procent och fördelningen mellan skattetagarna slogs fast i lagen. Statens andel var 12,96 procentenheter, kommunernas andel 11,20 procentenheter och församlingarnas andel 0,84 procentenheter.

Som en del av skattereformen infördes regler om fördelningen av samfundsskatten mellan kommunerna genom ett nytt 2a kap. i den dåvarande lagen om skatteuppbörd (FFS 611/1978). Avsikten var att de enskilda kommunernas andelarna skulle fastställas i förhållande till det bortfall av skatteintäkter som reformen medförde. För skatteåret 1993 fastställdes andelarna på basen av 1991 års beskattning, och från och med skatteåret 1994 tillämpades en fördelning på basen av en vägning av den beskattningsbara inkomsten vid 1991 och 1992 års beskattning.

Landskapet har lagstiftningsbehörighet i fråga om skatt till kommunerna, och samfundsskatten var även efter skatteomläggningen att betrakta som en delvis kommunal skatt. Det innebär att ett åländskt företag betalade samfundsskatt som tillföll staten och församlingen enligt rikslagstiftningen samt kommunalskatt i enlighet med landskapslagstiftningen. Motsvarande bestämmelser som i riket infördes i landskapet genom att en hänvisning till 2a kap. i lagen om skatteuppbörd intogs i kommunalskattelagen (1993:37) för landskapet Åland som tillämpades från och med 1993.

4.2. Ny fördelningsnyckel 2002

Skatteåret 1999 började den nya lagen om skatteredovisning (FFS 532/1998) tillämpas vid redovisningen av samfundsskatter till kommunerna. Genom lagen infördes nya regler för fördelningen av samfundsskatterna mellan kommunerna i riket, regler som gjorde att man frångick den statiska fördelningen som hade tillämpats sedan 1994. Men i landskapet tillämpades fortfarande samma oförändrade fördelning med stöd av kommunalskattelagens hänvisning till det i riket upphävda 2a kap. i lagen om skatteuppbörd.

Redan medan reformen av skatteredovisningen pågick i riket hade den dåvarande landskapsstyrelsen gett ÅSUB i uppdrag att utreda olika alternativa modeller för fördelningen av samfundsskatten. De kriterier som gavs var att modellen så långt som möjligt skulle avspegla de faktiska förhållandena i kommunernas näringsliv samt att den skulle vara så enkel och lätthanterlig som möjligt att administrera. I ÅSUB Rapport 1998:8 redovisas två fördelningssystem som alternativ till den redan fastställda fördelningen:

1. Fördelning enligt företagets hemort
2. Fördelning enligt var företagets arbetsplatser är belägna

I rapporten konstateras att modell 2 var den som bäst motsvarade kriterierna. Dessutom rekommenderades ett glidande medeltal på 3–5 år för att utjämna alltför kraftiga svängningar i skatteutfallet.

Den diskussion som rapporten ledde till gjorde att ÅSUB fick i uppdrag att göra en kompletterande utredning. Kriterierna var fortfarande desamma som vid den tidigare utredningen, men med tillägget att de uppgifter som ligger till grund för fördelningen bör vara lättillgängliga, möjliga att fastställa i rimlig tid samt kontrollerbara. I ÅSUB Rapport 1999:4 granskades ytterligare fem modeller med olika kombinationer av faktorer som skogsskatteinkomster, kapitalinkomster och antal invånare. Gemensamt för dessa faktorer var att de inte hade en direkt koppling till det som skulle fördelas, det vill säga inkomsterna från samfundsskatten.

Skogsskatteinkomsterna som fördelningsgrund motiverades med att skogsbeskattningen vid skattereformen 1993 övergick från att arealbeskattas till att beskatta försäljningsinkomsterna som kapitalinkomst. Skogsägarna gavs möjlighet att välja beskattning under en lång övergångsperiod, men de flesta gick över till det nya systemet vilket ledde till att kommunernas skatteintäkter minskade. För att kompensera kommuner som hade haft stora inkomster från skogen skulle dessa inkomster beaktas vid fördelningen. Detsamma gällde i princip för kapitalinkomsterna. Fram till reformen hade kapitalinkomster beskattats av kommunerna medan den kapitalinkomstskatt som infördes 1993 var enbart statlig.

Orsaken till att antalet invånare togs med som en parameter var ett sätt att försöka lösa problemet med den stora andelen så kallade rörliga arbetsplatser, det vill säga främst ombordanställda på fartyg. Vid diskussionen som föregick rapporten konstaterades att det utgjorde ett problem i sammanhanget att dessa vid fördelningen hänförs till den kommun som är företagets hemort. Därför ingick en modell

i rapporten där de arbetsplatser som fanns ombord på åländska fartyg fördelades enligt invånarantal i stället för efter huvudkontorets lokalisering.

De båda rapporterna låg sedan till grund för diskussioner mellan den dåvarande landskapsstyrelsen och kommunerna om vilken modell som skulle väljas. Från kommunalt håll underströks vikten av att kapitalinkomstskatterna skulle beaktas, eftersom man ansåg att kommunerna genom skatteomläggningen gått miste om en väsentlig del av skattebasen. En annan aspekt som framhölls var de rörliga arbetsplatserna – den framfördes av de kommuner som hade hamnar men där rederierna inte hade hemort, främst Eckerö men även Lumparland. Från landskapshåll framhölls principen att inkomsterna från samfundsskatten i första hand skulle hamna där de genererades.

Slutligen kom den dåvarande landskapsstyrelsen överens om ett lagförslag som överfördes till lagtinget i augusti 2001. Innehållet i förslaget, som sedan antogs av lagtinget, var ett tudelat system. Den ena delen gällde samfundsskatten, som skulle fördelas enligt hemort när det gällde företag med verksamhet i en kommun, och enligt var arbetsplatserna var placerade om det var frågan om företag eller koncerner med verksamhet i flera kommuner. De rörliga arbetsplatserna hänfördes till den kommun där företaget hade sin hemort, förutom när det gällde anställda ombord på fartyg då samfundsskatten skulle fördelas enligt antalet anställda vid företagets fasta driftsställen. Den andra delen innebar att ett belopp årligen skulle fördelas mellan kommunerna som kompensation för förlorade inkomster från beskattningen av kapitalinkomst. Beloppet skulle bestämmas utgående från beskattningen av näringsidkare, yrkesutövare samt jordbrukare. Fördelningen mellan kommunerna gjordes utgående från de skattskyldigas beskattningskommun. På det sättet fick kommunen del av de skatteintäkter som genererades av småföretagare i kommunen, och inte bara de som genererades av samfund.

Både samfundsskatten och den så kallade kapitalskattekompensationen fördelades slutligt direkt under det aktuella skatteåret. För att minska fluktuationerna från år till år skulle fördelningen ske enligt ett medeltal av de tre senast slutförda beskattningarna. Det innebar i och för sig en fördröjning innan förändringar av näringsverksamheten i en enskild kommun påverkade dess utdelning av samfundsskatten. Nackdelen med fördröjningen uppvägdes dock av systemets förutsägbarhet. I riket tillämpades då ett system med en preliminär fördelning under det aktuella skatteåret som sedan justerades i efterhand när beskattningen för året i fråga hade slutförts. Det ansågs innebära för stor osäkerhet för de enskilda kommunerna. Numera har man även i riket frångått systemet med preliminär utdelning.

4.3. Förändringar efter 2002

Rörliga arbetsplatser

En av de saker som debatterades under lagtingsbehandlingen av det ovannämnda lagförslaget var frågan om till vilken kommun de rörliga arbetsplatserna skulle hänföras. Med rörliga arbetsplatser avses sådana som inte direkt kan hänföras till ett fast driftställe. Den största enskilda gruppen rörliga arbetsplatser utgörs av arbetsplatser ombord på fartyg. Enligt lagens ursprungliga lydelse skulle arbetsplatserna ombord på fartyg inte beaktas, utan skatten från sådana företag hänfördes till kommunerna enligt antalet anställda vid företagets fasta driftsställen. Debatten resulterade i en hemställningskläm med en uppmaning till landskapsstyrelsen att utreda möjligheterna till att i fördelningen av skatteinkomster ta hänsyn till rörliga arbetsplatser. Med anledning av den lämnade landskapsstyrelsen redan året därpå ett förslag till lagtinget med en ändring av lagen. I praktiken bestod "problemet" i att Eckerö kommun så som lagen ursprungligen formulerades inte fick tillgodoräkna sig de anställda ombord på Eckerölinjens fartyg, utan dessa delades upp enligt antalet anställda vid företagets fasta driftsställen som även fanns i Jomala och Mariehamn.

Lösningen blev en tilläggsbestämmelse till den gällande regeln om att ombordanställda skulle fördelas enligt antalet anställda vid företagets fasta driftsställen. Tillägget innebär att de ombordanställda ska hänföras till den kommun som är företagets hemort i det fall att företaget har ett fast driftsställe med minst en anställd i den kommunen. Lagändringen trädde ikraft vid ingången av 2004 och bestämmelsen finns numera i 31 § 4 mom. i kommunalskattelagen (se vidare framst. 25/2002–2003). Noteras bör i detta sammanhang att endast anställda på inhemska arbetsplatser och driftsställen samt inhemska bolag ingår i underlaget för fördelningsgrunderna, varför ombordanställda på fartyg under utländsk flagga inte omfattas av underlaget vid fördelningen av samfundsskatterna.

Kontroll av beräkningsgrunderna

I den reglering som trädde i kraft 2002 fanns inga möjligheter att ändra fördelningen mellan kommunerna under året. Vid beräkningen användes – då liksom nu – uppgifterna i de tre senast slutförda beskattningarna samt den officiella företags- och arbetsställestatistiken för dessa år. De förstnämnda uppgifterna anger hur mycket skatt de olika företagen betalat medan de sistnämnda anger i vilken kommun ett företag har sin verksamhet och hur de anställda fördelar sig mellan kommunerna om företaget har verksamhet i fler kommuner. När det gäller uppgifterna i den officiella företags- och arbetsställestatistiken angavs ursprungligen i lagen att de skulle användas sådana de ser ut den 1 januari det år som fördelningen avser. Det innebar till exempel att andelarna för år 2003 beräknades på basen av uppgifter för åren 1999–2001, så som statistiken såg ut den 1 januari 2003. Fördelningsnyckeln fastställdes av landskapsregeringen före utgången av mars månad 2003.

Efter att det hade upptäckts brister i underlaget för beräkningen gjordes en lagändring som trädde i kraft vid ingången av 2009. Bristfälliga uppgifter upptäcktes i den officiella arbetsställestatistiken och lagen gav inget utrymme för korrigerande av fördelningen i efterhand. Dessutom fanns en viss otydlighet kring tolkningen av formuleringen "statistiken sådan den ser ut den 1 januari". Eftersom registeruppgifterna kan förändras över tid intogs formuleringen för att det inte skulle finnas några oklarheter när det gäller vilka uppgifter som ska användas som grund för beräkningen.

Lagändringen innebar att hänvisningen till den 1 januari togs bort, så att fördelningen nu utgår från statistiken sådan den ser ut när beräkningen görs. Dessutom infördes en möjlighet för landskapsregeringen att justera fördelningen under året om de uppgifter som ligger till grund för beräkningen ändras. Beslut om den ändrade fördelningen ska då fattas inom september månad, och den nya fördelningen tillämpas retroaktivt för hela året. Slutligen innebar ändringen också att de åländska kommunerna skulle omfattas av den kontrollrutin som Skatteförvaltningen hade etablerat för kommunerna i riket. Rutinen innebär att kommunen ges möjlighet att kontrollera uppgifterna för de 50 största företagen och koncernerna som har verksamhet enbart i den kommunen, de 50 största företagen samt de 50 största koncernerna som också bedriver verksamhet i en eller flera andra kommuner (se vidare framst. 18/2007–2008).

Kapitalskattekomensationen

Komensationen för uteblivna inkomster från beskattningen av kapitalinkomster baserades på den skatt som betalades av näringsidkare, yrkesutövare och jordbrukare. Beräkningen och fördelningen av komensationen utformades så att den skulle motsvara de skatteinkomster som skulle ha blivit resultatet om småföretagarna i kommunen hade beskattats som samfund. Redan under beredningen fanns dock problem med att hitta en grund för komensationen som motsvarade dess syfte. Statistiken visade till exempel bara i vilken kommun en företagare är bosatt, vilket inte nödvändigtvis är densamma som den där näringsverksamheten bedrivs. Dessutom ingick inte bara kapitalinkomster från näringsverksamheten i statistiken utan även personliga kapitalinkomster, det vill säga till exempel dividender och inkomster från aktie- och fastighetsförsäljning.

Till följd av att uppgifter om beskattningsbar inkomst inte fanns att tillgå användes uppgifterna om debiterad skatt som grund. Det innebar att beräkningen blev förhållandevis komplicerad. Dessutom var kompensationen beroende av kommunalskattesatsen för samfund i landskapet, vilken i förlängningen var beroende av fördelningen av samfundsskatten mellan staten, kommunerna och församlingarna. Det här ledde till att koefficienten i lagen måste justeras i stort sett varje år.

Kompensationen för uteblivna inkomster från beskattningen av kapitalinkomster hade egentligen ingen naturlig koppling till samfundsskatten och fördelningen av den. Införandet av den innebar i praktiken en ökning av överföringarna från landskapet till kommunerna. Regleringen av kompensationen placerades heller inte i kommunalskattelagen, utan i stället i den då gällande landskapslagen (1993:70) om landskapsandelar till kommunerna. Den kom senare att flyttas till en särskild landskapslag (2007:14) om kompensation för förlust av skatteintäkter, för att så småningom utgöra en helt egen landskapslag (2012:18) om kompensation för uteblivna inkomster från beskattningen av kapitalinkomst. Kompensationen håller nu på att avvecklas främst till följd av att de beskattningsuppgifter som utgjorde grunden för den inte längre är tillgängliga i en användbar form (se vidare LF 10/2017–2018 och landskapslagen (2018:28) om avveckling av kompensationen för uteblivna inkomster från beskattningen av kapitalinkomst).

Ny kommunalskattelag 2012

Den nu gällande kommunalskattelagen (2011:119) för Åland ersatte den tidigare kommunalskattelagen från och med skatteåret 2012. Bestämmelserna om kommunalskattesatsen för samfund samt om redovisningen av samfundsskatten och fördelningen av den mellan kommunerna överfördes oförändrade till den nya lagen.

5. Fördelningen mellan kommunerna

5.1. Fördelningen enligt kommunalskattelagen

Fördelningen av samfundsskatten mellan kommunerna fastställs av landskapsregeringen före utgången av mars varje år. Grunden för beräkningen är den kommunalskatt som företagen debiterats vid de tre senast slutförda beskattningarna. Beskattningen slutförs i slutet av oktober året efter skatteåret. Det innebär att fördelningen av samfundsskatteintäkterna under 2020 beräknas med uppgifterna om debiterad skatt under åren 2016, 2017 och 2018 som grund.

Om ett företag bara har haft verksamhet i en kommun räknas den skatt företaget har debiterats till godo för den kommunen. Om ett företag däremot har haft verksamhet i fler kommuner delas skatten upp enligt hur många anställda som finns i varje kommun och räknas de berörda kommunerna till godo i förhållande till det. Är det frågan om företag som ingår i en koncern räknas skatterna från dem ihop och fördelas mellan de kommuner där koncernen har haft verksamhet enligt antalet anställda inom koncernen i varje kommun. För ett företag med verksamhet i fler kommuner som dessutom har anställda ombord på fartyg gäller att den debiterade skatten räknas den kommun till godo som är företagets hemort, förutsatt att det finns minst en anställd vid ett fast driftställe i kommunen. Om det inte finns det fördelas skatten från företaget enligt antalet anställda vid företagets fasta driftställen. För vartdera av de tre åren ställs sedan summan av den skatt som på det här sättet har räknats en kommun till godo i relation till det sammanlagda beloppet av den skatt som har räknats alla kommuner till godo. Medeltalet av de tre åren utgör kommunens andel av samfundsskatten under det aktuella skatteåret.

Uppgifterna om företagens verksamhetsställen och antalet anställda i olika kommuner finns i den officiella företags- och arbetsställestatistiken, det vill säga i det företags- och arbetsställeregister som upprätthålls av Statistikcentralen. Vid beräkningen används den officiella statistiken sådan den ser ut vid det aktuella tillfället. Varje kommun får i början av året, vanligen i månadsskiftet januari – februari, tillgång till uppgifterna avseende de 50 största företagen och koncernerna som har verksamhet enbart i den kommunen, de 50 största företagen samt de 50 största koncernerna som också bedriver verksamhet i en eller flera andra kommuner. Om uppgifterna i den officiella statistiken ändras efter utgången av mars fastställer landskapsregeringen en ny fördelning före utgången av september. Både den fördelning som fastställs i mars och den som eventuellt fastställs i september gäller för hela skatteåret, och redovisningen rättas i efterhand från årsskiftet. Om den officiella statistiken ändras efter utgången av september fastställs ingen ny fördelning för det aktuella skatteåret, däremot utgör de ändrade uppgifterna grund för fastställandet av fördelningen för följande skatteår.

Under perioden 2016–2018 innebär omfördelningen att den enskilda kommunens samfundsskatter ökar eller minskar med 0,0 procent till 11,4 procent för ett enskilt skatteår, jämfört med om samfundsskatterna endast fördelats enligt hemort.

5.2. Skillnader i förhållande till fördelningen i riket

I riket fördelas samfundsskatten mellan kommunerna på ett liknande sätt som på Åland. Det finns dock vissa skillnader:

- Fördelningen av samfundsskatten är tudelad och sker på basen av två olika kalkyleringsposter, företagsverksamhetsposten och skogsposten.
- Skogsskatteandelen av samfundsskatten fördelas mellan kommunerna på basen av bruttorotprisinkomsterna och arealen skogsmark inom kommunen (kommunens skogspost). Skogsskatteandelens storlek beräknas årligen med förändringen i bruttorotprisinkomsterna som grund, och den utgör minst 5 och högst 15 procent av den samfundsskatt som fördelas mellan kommunerna.
- Kommunernas företagsverksamhetsposter beräknas på samma sätt som fördelningen mellan de åländska kommunerna, förutom att det är uppgifterna från de två senast verkställda beskattningarna som ligger till grund för beräkningen. Det finns heller inga särregler om ombordanställda på fartyg.
- De enskilda kommunernas andelar fastställs inte genom ett formellt myndighetsbeslut. Finansministeriet fastställer årligen grunderna för beräkningen av kommunens utdelning. På dessa grunder beräknar sedan Skatteförvaltningen kommunernas andelar i samband med redovisningen av skatterna till kommunerna. Om fördelningen ändras rättas redovisningen från skatteårets början, det kan ske kontinuerligt under året.

6. Fördelningsgrunden – ett resultat av företagens egna uppgifter samt myndighetssamarbete

6.1. Centrala begrepp inom systemet

De uppgifter som är väsentliga för beräkningen av kommunernas andelar är:

Debiterad skatt avser i det här sammanhanget den skatt som ett företag har ålagts att betala vid tidpunkten för beskattningens slutförande. Det belopp som företaget slutligen betalar i skatt kan skilja sig från den debiterade skatten. *Hemort* är den kommun som registrerats som företagets hemkommun.

Ett *arbetsställe* är en enhet som ägs av ett företag och som verkar på en ort och inom en näringsgren och producerar varor och tjänster främst av ett slag. Det egentliga arbetsstället bedriver företagets normala produktionsverksamhet. Arbetsställen är t.ex. fabrik, butik, kontor och verkstad. Inom samfärdsel och byggverksamhet är arbetsstället det huvud- eller distriktskontor från vilket verksamheten leds. Definitionen av arbetsställe bygger på förordningen om statistiska enheter (EEG 696/93) och på förordningen (EG 177/2008) rörande företagsregister.

Antal anställda (personalen) omfattar löntagare och företagare. Personalen har omvandlats till helårsanställda på så sätt att t.ex. en halvdagsanställd motsvarar en halv person och två halvdagsanställda motsvarar en helårsanställd. Som företagarens arbetsinsats räknas den arbetsinsats som företagets ägare eller en familjemedlem har gjort i sitt företag utan egentlig lön. Anställda vid företag som inte ingår i företags- och arbetsställeregistrets enkäter estimeras årligen på basis av lönedata.

En koncern är en ekonomisk helhet som bildats av ett eller flera företag och där moderbolaget ensamt eller tillsammans med andra företag som hör till koncernen har bestämmande inflytande i ett eller flera andra företag (dotter). Med *koncernförhållande* avses i koncernregistret förhållandet mellan den inhemska huvudkoncernen och ett företag som ingår i koncernen. *Koncernförhållande* definieras i lagen om koncernbidrag vid beskattningen (FFS 825/1986): Om ett inhemskt aktiebolag eller andelslag (modersamfund) äger minst nio tiondedelar av aktiekapitalet i ett annat inhemskt aktiebolag eller av andelarna i ett annat inhemskt andelslag (dottersamfund). Som dottersamfund betraktas även ett aktiebolag eller andelslag i vilket modersamfundet tillsammans med ett eller flera av sina dottersamfund äger minst nio tiondedelar av aktiekapitalet respektive andelarna.

6.2. Samfundens lagstadgade uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldigheten som berör denna utredning omfattar dels samfundens inkomstskattedeklarationsskyldighet, dels deras skyldighet enligt gällande statistiklagstiftning. Fullföljandet av dessa lagstadgade uppgifter utgör grunden för myndigheternas register och information gällande samfundens verksamhet och beskattningsbara inkomster och bestämmer långt också innehållet och kvaliteten i myndigheternas olika register, som sedan samkörs för att åstadkomma ett fördelningsunderlag för skattetagarna.

Av ett företags skattedeklaration framgår dess resultat, vilket vid beskattningen ligger till grund för den skatt företaget debiteras. I skattedeklarationen ska även eventuella koncernförhållanden uppges. Specifikt är blankett 66 avsedd för redovisning, blankett 65 ger mer information, t.ex. om koncernbidrag. Samfundens deklARATIONSSKYLDIGHET följer av 7 § i lagen om beskattningsförfarande som tillämpas vid kommunalbeskattningen av samfund med stöd av blankettlagen om beskattningsförfarande. För företag som bara har verksamhet i en kommun och som inte ingår i en koncern, är det bara uppgifterna om debiterad skatt samt driftsställe som är väsentliga för

fördelningen av samfundsskatten. När det gäller företag eller koncerner som har verksamhet i fler kommuner framgår det inte av deklarationen hur verksamheten och resultatet har fördelat sig mellan de åländska kommunerna. Däremot ska skattedeklarationen ge information om hur företagens verksamhet och resultat har fördelat sig mellan riket och Åland samt mellan Finland och utlandet om företaget har verksamhet även utanför Åland.

I blankettlagen om beskattningsförfarande anges att samfund med hemkommun i riket i sin deklaration ska uppge de skattepliktiga inkomster som härrör från landskapet. Innehållet i skattedeklarationen anges mer i detalj i skatteförvaltningens beslut om uppgifter som ska ingå i en skattedeklaration (FFS 1261/2018), som också gäller vid kommunalbeskattningen av samfund med stöd av blankettlagen om beskattningsförfarande. Enligt beslutets 5 § ska samfund som har haft verksamhet både i riket och på Åland lämna en utredning om hur intäkterna och kostnaderna fördelas mellan verksamheten på Åland och verksamheten på andra håll. Enligt samma paragraf ska deklarationen också omfatta de ekonomiska resultaten för varje fast driftsställe som är beläget i utlandet.

Uppgifter om hur företagens anställda (löntagare och företagare, se definition) fördelar sig mellan företagens driftsställen finns i den officiella företags- och arbetsställestatistiken som upprätthålls av Statistikcentralen i riket. Enligt självstyrelselagen är statistik ett rättsområde med delad lagstiftningsbehörighet. Till lagtingets behörighet hör att lagstifta om statistik om förhållandena i landskapet (18 § 24 punkten) medan det hör till riksdagens behörighet att lagstifta om statistik för rikets behov (27 § 38 punkten). Dessutom anges att statistiska uppgifter om förhållandena i landskapet som en riksmyndighet har tillgång till på begäran ska tillhandahållas behöriga myndigheter i landskapet. Den delade behörigheten innebär att insamlingen av statistik styrs av antingen statistiklagen (1994:42) för landskapet Åland eller rikets statistiklag (FFS 280/2004) beroende på vilken myndighet som sköter insamlingen. Bestämmelserna i de båda lagarna är dock likartade.

Generellt gäller att det är frivilligt att lämna uppgifter för framställning av statistik, såvida det inte finns en skyldighet föreskriven i lag. För näringsidkare föreskrivs i den åländska statistiklagen en skyldighet att lämna uppgifter om arten av den verksamhet de bedriver och var den bedrivs, ägoförhållanden, ekonomin, produkterna samt de resurser som verksamheten förutsätter och deras användning. Motsvarande skyldighet föreskrivs i rikets statistiklag; enligt den ska näringsidkare lämna uppgifter om arten av verksamheten, var den är belägen samt om ägoförhållanden, ekonomi, nyttigheter, antal anställda och andra resurser som verksamheten förutsätter.

Statistikmyndigheterna har endast rätt att samla in de uppgifter som är nödvändiga för framställningen av statistik. Insamlingen ska göras på ett sätt som medför så små kostnader och så liten olägenhet som möjligt för uppgiftslämnaren. Statistikmyndigheterna har också en skyldighet att i första hand använda uppgifter som redan samlats in i andra sammanhang.

De båda statistiklagarna innehåller också bestämmelser om vilka uppgifter som är offentliga, det vill säga vilka uppgifter statistikmyndigheterna har rätt att lämna ut. Där finns vissa skillnader mellan den åländska lagstiftningen och rikets lagstiftning. Av de uppgifter om företag som är relevanta i det här sammanhanget är endast uppgifter om var verksamheten bedrivs och antalet anställda offentliga enligt den åländska statistiklagen. Enligt motsvarande regler i riket är även uppgifter om antalet anställda per kommun offentliga. I praktiken innebär det att Statistikcentralen har rätt att lämna ut dessa uppgifter, däremot har inte den åländska statistikmyndigheten ÅSUB rätt att lämna ut dem. Uppgifterna om antalet anställda per verksamhetsställe är relevanta för beräkningen av samfundsskattens fördelning mellan kommunerna, däremot har det ingen betydelse för beräkningen att de inte är offentliga enligt den åländska lagstiftningen.

6.3. Skatteförvaltningens beskattningsuppgifter samt Handelsregistret

Fördelningen till skattetagarna baserar sig på ett samarbete mellan Patent- och registerstyrelsen (PRS) som upprätthåller handelsregistret, Skatteförvaltningen och Statistikcentralen, och för Ålands del ännu landskapsregeringen och Ålands statistik- och utredningsbyrå (ÅSUB).

Samarbetet är fortlöpande under ett kalenderår (och skatteår) och kronologin med angivande av månadsnoteringar biläggs denna rapport i form av en processbeskrivning och förklaras närmare nedan. (Bilaga 2)

Samfunden etableras genom registrering i handelsregistret samt till Skatteförvaltningen genom etableringsanmälan och förändringar registreras genom ändringsanmälningar. Uppgifter som hemort, adressuppgifter m.m. för samfundet registreras. Utländska samfund som har fast driftställe i Finland är deklarationsskyldiga för sin verksamhet till Skatteförvaltningen. PRS samt Skatteförvaltningens administrativa uppgiftskällor utgör således grunden för samfundens adressuppgifter.

Skatteförvaltningens uppgifter om företagsbeskattningen utgör den grundläggande administrativa uppgiftskällan för samfundsbeskattningen samt för fördelningen av samfundsskatterna mellan skattetagarna. Baserat på samfundens etablerings- och ändringsanmälningar uppdateras och upprätthålls handelsregistret, beskattningsuppgifterna inom Skatteförvaltningen samt Statistikcentralens företagsregister och ur dessa erhålles grundläggande information om samfundens hemort och adress. För utländska samfund som inte har hemort i Finland används platsinformation om driftställena. Således kan sammanfattas att dessa register innehåller uppgifter om samfundens hemort och debiterad samfundsskatt för skatteåret.

6.4. Statistikcentralens företags- och arbetsställeregister samt koncernregister

Statistikcentralens företags- och arbetsställeregister innehåller bland annat uppgifter om företag, juridisk form, arbetsställen och antal anställda i Finland enligt den noggrannhet, uppdatering och med den fördröjning som anges i den bilagda beskrivningen (se bilaga 3). Grundvariablerna är antal, personal och omsättning. Uppgifterna har klassificerats enligt näringsgren, region, ägartyp och juridisk form. Statistiklagen förpliktar Statistikcentralen att behandla uppgifterna konfidentiellt. Enligt 18 § i statistiklagen i Finland är dock vissa uppgifter i företagsregistret offentliga (se ovan). Offentliga uppgifter är bl.a. företagets och organisationernas namn och adresser, FO-nummer, bransch, juridisk form, antal anställda, omsättning och personalens storleksklass samt arbetsställets namn, adress, bransch och personalens storleksklass. Uppgifter som gäller personer är konfidentiella, de används bara för statistiska ändamål. Innehållet i registret regleras av EG-rätt och den statistik som produceras på basen av registret utgör en del av Europeiska statistiksystemet (ESS).

Sammantaget finns uppgifter om cirka 2 800 företag verksamma på Åland (inkl finländska och utländska företag) per 31.12.2018 i Statistikcentralens företagsregister. Primäruppgifterna i Statistikcentralens företagsregister fås ur administrativa uppgiftskällor, varav den viktigaste är Skatteförvaltningen. Vid sidan av de administrativa källorna kontrolleras och uppdateras registret genom enkäter till företagen. I enkäten till företag med ett arbetsställe ingår både företag och sammanslutningar, årligen totalt omkring 9 000 på riksnivå. Alla företag och sammanslutningar med minst 10 anställda tas ut för enkäten med omkring tre års mellanrum. Bland de åländska företagen finns cirka 150 med minst 10 anställda (per 31.12.2018?) som har en sådan juridisk form att de omfattas av samfundsbeskattningen. Adressuppgifter och antal anställda uppdateras årligen på basen av administrativa register (se ovan).

Statistikcentralen samlar därtill årligen in uppgifter om företag med *flera* arbetsställen. Företagsregistret uppdateras således årligen med uppgifter om företag med flera arbetsställen.

Enkäten sänds till alla företag och sammanslutningar med flera arbetsställen, som sysselsätter minst 15 anställda. Enkäten om arbetsställestruktur och personal omfattar årligen omkring 5 000 företag eller sammanslutningar på riksnivå. Därtill sänds enkäten till ett urval av mindre företag med flera arbetsställen. Urvalet omfattar årligen omkring 2 000 företag eller sammanslutningar. På Åland finns färre än 20 företag med verksamhet på flera arbetsställen som har mindre än 15 anställda och således inte omfattas av den årliga enkäten.

Koncernuppgifter finns i ett särskilt koncernregister som förs av Statistikcentralen. Koncernregistret täcker de största koncernerna i Finland. I koncernregistret antecknas omsättningen, balansomslutningen och antalet anställda som årsuppgifter. Dessutom antecknas uppgifter om koncernernas struktur: moderbolag, dotterbolag, sam- och intresseföretag samt deras namn, FO-nummer, moderbolagets ägar- och rösträttsandel i koncernföretaget, koncernförhållandets inlednings- och slutdatum samt medlemslag. Till registret hör också kommunkoncerner.

ÅSUB:s användning företags- och arbetsställeregistret

ÅSUB erhåller mot ersättning ett utdrag ur Statistikcentralens företags- och arbetsställeregistret två gånger per år. Förseningar i leveranserna har förekommit. (Enligt avtalet ska "leveransen utföras i januari och augusti, efter uppdatering av företagsregistrets databas".) ÅSUB har enligt avtalet med Statistikcentralen rätt att sälja offentliga uppgifter ur registret på kommission.

ÅSUB kontrollerar registerutdragets kvalitet. De brister och eventuella tveksamma uppgifter som ÅSUB upptäcker vid kontrollerna av utdraget rapporteras till Statistikcentralen som granskar uppgifterna och korrigerar dessa i grundregistret. Med registerutdraget som grund producerar ÅSUB företagsstatistik för Åland med bland annat uppgifter om företag efter bransch och storleksklass, nya och nedlagda företag samt antal företag per invånare.

ÅSUB erhåller även mot ersättning utdrag ur det koncernregister som Statistikcentralen förfogar över. Utdraget ur koncernregistret används för framställning av koncernstatistik för Åland, men utgör inte underlag för fördelningen av samfundsskatterna på Åland.

Utbyte av information mellan Skatteförvaltningen, Statistikcentralen, ÅSUB

Skatteförvaltningens beskattningsuppgifter för de samfund vars skatter hänförs till Åland ligger till grund för de skatteintäkter som fördelas mellan de åländska kommunerna. För varje skatteår ger Statistikcentralen uppgifter från företagsregistret om antal anställda per arbetsställe och kommun för varje företag till Skatteförvaltningen. Skatteförvaltningen fördelar därefter kommunernas utdelning av samfundsskatten med hjälp av uppgifterna från Statistikcentralen. Koncernuppgifter kontrolleras fortlöpande varje år under tidsperioden mellan augusti och december genom jämförelse mellan Statistikcentralens och skatteförvaltningens registeruppgifter. Kontrollen och jämförelse av koncerninformation görs på lägsta möjliga nivå, vilket innebär en jämförelse av koncerninformation på enskilda driftställen.

Kommunalskattelagen på Åland kap 5 § 30 hänvisar till lagen om skatteredovisning. Enligt skatteredovisningslagens 13 § mom.2 räknas koncernens *beskattningsbara resultat* ihop som en total för att eliminera koncernbidragseffekter så att rätt resultat uppnås i respektive samfund. På basen av detta erhåller sedan den enskilda kommunen sin andel av koncernens korrigerade resultat i relation till antal anställda i den kommunen i förhållande till koncernens totala antal anställda. Kommunalskattelagen §§ 31-32 reglerar fördelningen av samfundsskatten mellan de åländska kommunerna.

Utländska dotterbolag och filialer hanteras på samma sätt som inhemska. Skillnaden består i att för dessa allokeras samfundsskatten baserat på ifrågavarande bolags hemort eller filials verksamhetsställe.

Noteras bör att antalet anställda inte används som grund för samfundsskattens fördelning mellan Åland och riket.

Statistikcentralen överlämnar de slutliga uppgifterna om företagens anställda till Skatteförvaltningen i december-januari varje år. Baserat på denna information erhåller respektive kommun i slutet av januari eller i början av februari en förteckning från Skatteförvaltningen på de största debiterade samfundsskatterna per samfund i kommunen enligt uppdelningen; 50 största debiterad samfundsskatt för enskilda samfund, dito för samfund med flera driftställen och dito för samfund inom koncerner. För stora kommuner med många samfund verksamma i kommunen innebär detta allt som allt information om 150 samfund. För de minsta kommunerna omfattar den här listan samtliga samfund och koncerner som genererar skatteintäkter till kommunen.

Då kommunerna getts möjlighet att granska informationen om de största samfundens debiterade samfundsskatter på basen av förteckningen skickar Skatteförvaltningen informationen om de enskilda kommunernas summerade andelar av samfundsskatten för det aktuella året till ÅSUB. ÅSUB analyserar förändringen från tidigare år i kommunernas uppgifter och ställer frågor till Skatteförvaltningen om större förändringar. Skatteförvaltningen granskar eventuella oklarheter och besvarar frågorna.

De kommunvisa uppgifterna om samfundsskatten för de tre senaste beskattningsåren används för beräkning av de åländska kommunernas fördelningsnycklar. Det treåriga medeltalet vägs med beskattningsutfallet per år. Uppgifterna inklusive underlaget från Skatteförvaltningen skickas vidare till landskapsregeringen som hör Ålands kommunförbund och Mariehamns stad före beslut.

7. Bedömning av hur väl systemet uppfyller lagens målsättning

7.1. Lagens målsättning

Direktiv för de utredningar som föregick lagstiftningen

”Modellen för fördelningen av samfundsskatten ska så långt som möjligt avspegla de faktiska förhållandena i kommunernas näringsliv samt vara så enkel och lätthanterlig som möjligt att administrera.

De uppgifter som ligger till grund för fördelningen bör vara lättillgängliga, möjliga att fastställa i rimlig tid samt kontrollerbara.”

Framställning 14/2000–2001:

”Den grundläggande målsättningen med förslaget är att varje enskild kommun ska få del av de skatteintäkter som genereras av näringsverksamheten i kommunen, oavsett om verksamheten bedrivs av aktiebolag eller småföretagare.

Landskapsstyrelsen anser att målet bör vara att den andel av kommunalskatten för samfund som den enskilda kommunen erhåller ska bestämmas utgående från de skatter som näringslivet i kommunen genererar. En kommun som genom olika åtgärder aktivt främjar näringsverksamheten bör få del av de ökade skatteintäkter som detta ger upphov till. Fördelningsgrunderna föreslås därför vara företagets hemort eller, om företaget eller koncernen har verksamhet i flera kommuner, antalet anställda per kommun. Enligt landskapsstyrelsens uppfattning ska fördelningen av kommunalskatten för samfund inte ses som ett verktyg för att utjämna skillnaderna mellan de enskilda kommunerna. En sådan utjämning ska i den utsträckning den behövs ske inom ramen för systemet med landskapsandelar.”

Framställning 18/2007–2008:

”Även om fördelningen av samfundsskatten i grunden är schablonmässig så är ändå avsikten att kommunerna så långt som möjligt ska få de samfundsskatter som genereras i den egna kommunen.”

I praktiken finns behov av att utöver underlag för fördelningsgrunderna förbättra informationen om flödena inom samfundsbeskattningen generellt. En kärnfråga är att enskilda händelser för ett företag kan ha en stark påverkan på samfundsskatteintäkten till kommunen. Det är därför viktigt att ha goda förutsättningar att följa upp skatteflöden under pågående skatteår. se bilaga 4.

7.2. Uppfylls målsättningen?

Enligt lagens målsättning bör de uppgifter som ligger till grund för fördelningen vara lättillgängliga, möjliga att fastställa i rimlig tid samt kontrollerbara.

Uppgifterna kan bli mer lättillgängliga

Arbetsställeuppgifterna som ligger till grund för fördelningen och därmed hör till det som ska kontrolleras av kommunerna är avgiftsbelagda. Uppgifterna kan bli mer lättillgängliga genom att avgiften för skattetagarna och deras centralorganisationer slopas. Detta skulle öka transparensen och förbättra kommunernas möjligheter att kontrollera uppgifterna.

Information saknas om hur kommunerna kan kontrollera de uppgifter som är offentliga. Exempelvis behövs mer information om möjligheten att kontrollera ifall ett företags skatt tillfallit en annan kommun via öppna data på annan plats på Skatteförvaltningens hemsida.

Uppgifterna är i princip möjliga att fastställa i rimlig tid

Det är ofta svårt att få underlag för fördelningsnyckeln i tillräckligt god tid inför att landskapsregeringen ska fatta beslut om fördelningsnyckeln, svårigheten gäller både mars och september. Landskapsregeringen fastställer nyckeln inom de tidsmässiga ramar som lagen anger, men innan beslut bör det också finnas rimlig tid att höra Mariehamns stad och Ålands kommunförbund vilket inte alltid är fallet.

Uppgifterna kan bli mer kontrollerbara

I avsnitt 4.3 Förändringar efter 2002 står ”att kommunen ges möjlighet att kontrollera uppgifterna för de 50 största företagen och koncernerna som har verksamhet enbart i den kommunen, de 50 största företagen samt de 50 största koncernerna som också bedriver verksamhet i en eller flera andra kommuner.” Kommunerna får endast tillgång till den egna kommunens samfundsskatteuppgifter för kontroll vilket gör att det inte är helt enkelt att bedöma vilka uppgifter som möjligen saknas.

En effekt av rutinen är att små kommuner ofta kan se alla sina företag på dessa kontrollistor. Då denna rutin gäller både på Åland och i Finland innebär det i praktiken att kommunerna på Åland generellt har större möjligheter att se alla eller en mycket stor andel av sina företag på kontrollistorna, jämfört med större kommuner i Finland som ser en mindre andel av sina företag. Kommuner på Åland har därmed jämförelsevis bättre möjligheter till kontroll än kommuner i Finland. Det är däremot viktigt att Ålands kommunförbund erhåller motsvarande status och rättigheter som Finlands kommunförbund vad gäller tillgång till kontrolluppgifter. Med nuvarande lagstiftning saknar Ålands kommunförbund likvärdiga förutsättningar till att granska uppgifterna och t ex förändringarna mellan åren.

Det är många aktörer involverade i processen kring samfundsskatten, en process som innehåller många olika steg. Vissa steg eller delar av processen innebär dessutom en uppgiftsbehandling som är sekretessbelagd, exempelvis antalet anställda per arbetsställe. Andra delar av processen där det på grund av sekretess saknas insyn rör de enskilda företagens beskattningsuppgifter. Sammantaget omöjliggör detta insyn i fördelningsgrundens alla olika delar.

Schablonmässig fördelning är så rätt som möjligt

Fördelningen av samfundsskatten är i grunden schablonmässig, att fördelningen kalkyleras från tre års medeltal bidrar till det schablonmässiga utfallet av fördelningsnyckeln.

Förutsatt att alla parter i systemet hanterar sin del korrekt bedömer arbetsgruppen att systemet uppfyller lagens målsättning om att kommunerna så långt som möjligt ska få de samfundsskatter som genereras i den egna kommunen.

Tidigare felkällor och risker som består

Genom åren har det förekommit olika fel och brister i underlaget för fördelningen av samfundsskatterna på Åland, se avsnitt 4.3. Förändringar efter 2002. Dessa fel har medfört att tilliten till systemets funktion har blivit lidande och avsaknaden av insyn uppenbar. Följande tre fel och brister som förekommit har olika "offentliga system" som felkälla:

1. Postnummer och postanstalt med annat kommunnamn har lett till felkodning av arbetsställens placeringskommun
2. Kommuner har hävdlat olika tolkning av var huvudkontoret/försäljningsstället (för byggföretag) är placerat vilket har medfört otydlighet i tolkningspraxis.
3. En större systemomläggning inom Statistikcentralens företagsregister medförde att gamla registeruppgifter kom in i registret år 2016. Det dröjde för länge innan Statistikcentralen upptäckte misstaget och fördelningen av samfundsskatterna hann genomföras med felaktiga uppgifter som grund.

Följande brister som förekommit har företagssektorn som grund och torde kunna förekomma oberoende av fördelningsgrund mellan kommunerna. Det här slaget av brister har förklarat flera rättelser under de senaste åren. Eftersom systemet inte är transparent är det dock inte möjligt för skattetagaren att avgöra felkällan:

1. Företag har inte meddelat adressändring
2. Företag har lämnat bristfälliga skattedeclarationer.
3. Företag har i misstag inte uppgett koncernförhållande enligt föreskriven uppgiftsskyldighet

7.3. Slutsatser

Den schablonmässiga fördelningen är så rätt som möjligt

Arbetsgruppen gör bedömningen att den schablonmässiga fördelningen av samfundsskatten är så korrekt som möjligt med de förutsättningar lagstiftningen ger. Det finns dock problem med insynen i hur uppgifterna hanteras beroende på ett stort antal aktörer, en komplicerad process och krav på sekretess.

Uppgifterna kan bli mer lättillgängliga och kontrollerbara

Ett stort antal aktörer, en komplicerad process och sekretess leder i sig också till att kraven på tillgänglig information ökar. Till de delar sekretess gör att insyn och kontroll är omöjlig krävs tydlig och proaktiv information för att upprätthålla förtroendet för systemet.

En samordnad information från de olika aktörerna med motiveringar till varför delar av processen är sekretessbelagd kan öka transparensen i hur processen fungerar, för att detta ska fungera i praktiken behöver en huvudaktör ta på sig ett ansvar för att förvalta och utveckla den samordnade informationen.

Då det behövs mer information om hur man kontrollerar uppgifterna som ligger till grund för fördelningsnyckeln bör det bli lättare att hitta rätt rapporter och relevant information om öppna data.

Det finns också behov av en tydligare kanal för frågeställningar som rör kontrolluppgifterna, det vill säga anvisningar om hur man ska gå till väga om man har frågor angående underlag och fördelningar. Detta i enlighet med god förvaltningssed enligt gällande förvaltningslag.

Uppgifterna möjliga att fastställa i rimlig tid, administrativ förenkling möjlig

Uppgifterna har i princip varit möjliga att fastställa i rimlig tid. Arbetsgruppen konstaterar att en förenkling av administrationen har kunnat göras vilket kan ge kommunerna något mer tid vid remissen av fördelningsnyckeln. Detta genom att underlaget från Skatteförvaltningen går direkt till landskapsregeringen innan Ålands kommunförbund och Mariehamns stad hörs.

Felkällor och behov av smidigare rättelser av fördelningsgrunden

Tilliten till systemet har skadats av de fel och brister som varit genom åren och bristande information samtidigt som insikten om att fördelningen i grunden är schablonmässig verkar ha minskat. En del av dessa fel och brister är enstaka företeelser, andra brister är bestående risker.

Ett sätt att hantera de brister som riskerar att återkomma och därmed även öka tilliten till systemet är att genom lagändring ge möjlighet till smidigare och mer kontinuerliga rättelser. En sådan lagändring påverkar dock varken behovet av ökade kontrollmöjligheter eller tillgodoser behovet av information till kommunerna. Kontinuerliga rättelser skulle däremot påverka landskapsandelssystemet som i så fall behöver anpassas.

Det är många aktörer inblandade, och med kännedom att en betydande del av korrigeringsbehoven har företagssektorn som grund, är det en realistisk bedömning att det kommer att finnas behov av rättelser även om transparensen ökar.

De brister som har företagssektorn är som grund är inte transparent för skattetagarnas kontroll. En möjlighet kan istället vara att kommunerna proaktivt genomför gemensamma återkommande informationsinsatser, där man förklarar uppgifternas väsentliga betydelse för kommunernas skatteutfall. En aktiv dialog med företagen kan tydliggöra hur viktigt det är att fördelningen av arbetsställen är korrekt för kommunens ekonomiska förutsättningar.

Att förändra postnumren skulle inte vara en tillräckligt effektiv åtgärd för att motivera det merarbete ändringen skulle ge upphov till.

Systemet för fördelning av samfundsskatten mellan kommunerna bör också bedömas i relation till den faktiska inverkan som fördelningsgrunden har på enskilda kommuners ekonomi.

Bilaga 1

Utlåtande från Åland Post om ändring av postort

Ärende: Svar på anhållan om ändring av postort

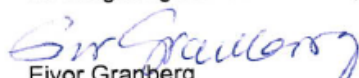
Såväl postnummer som postort är ett produktionsstyrningsmedel för postutdelning. Förutom den lokala produktionen kan eventuella ändringar få följder både på nationell och på internationell nivå.

Postnummer och postort kan i vissa fall sträcka sig över kommungränser, medan det i andra fall kan finnas flera postnummer inom samma kommun.

Hänvisningen till samfundsskatten är inte tillämplig då denna inte ska grunda sig på uppgifterna på ett renodlat adressregister. Posten Ålands adressregister används således enbart för faktisk utdelning av brev- och paketpost samt distribution av dagstidningar. Uppgifterna i adressregistret innebär således inte automatiskt att person eller företag är skrivet på den adress som angivits om postadress.

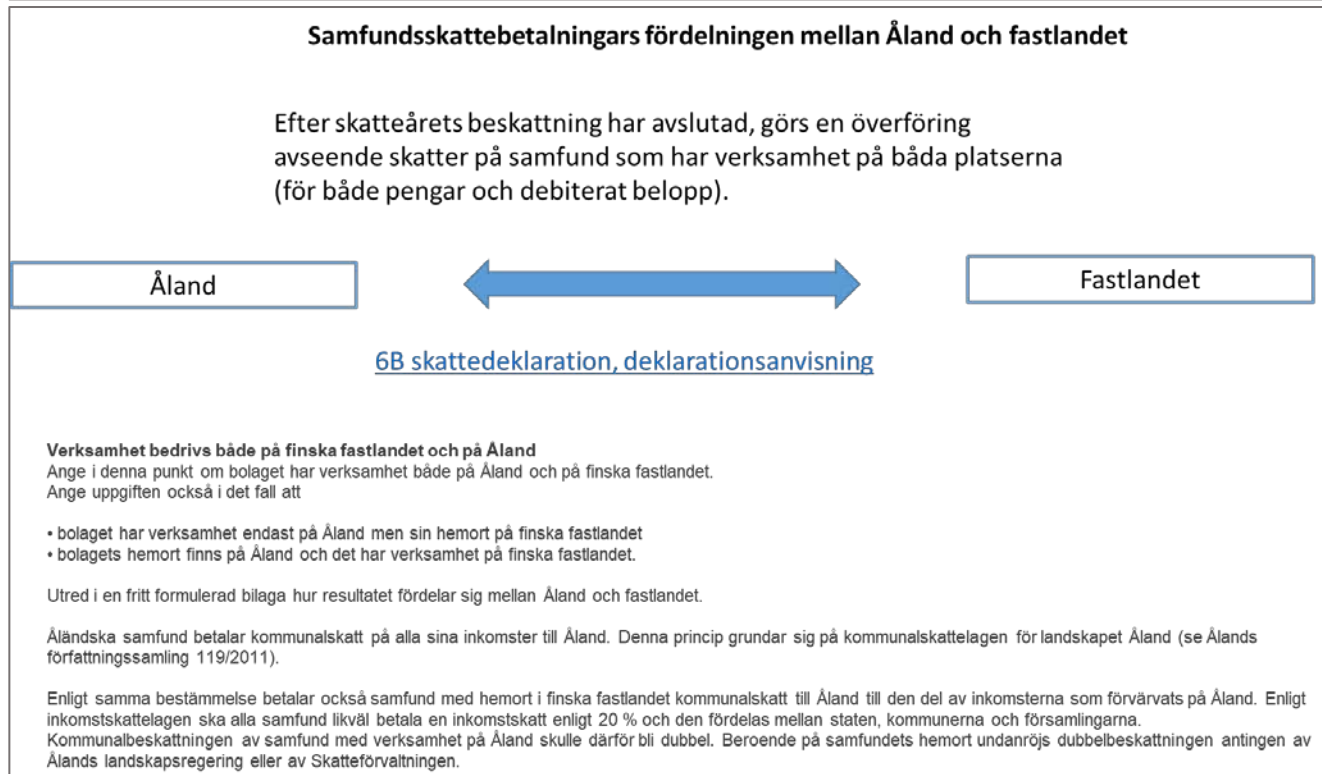
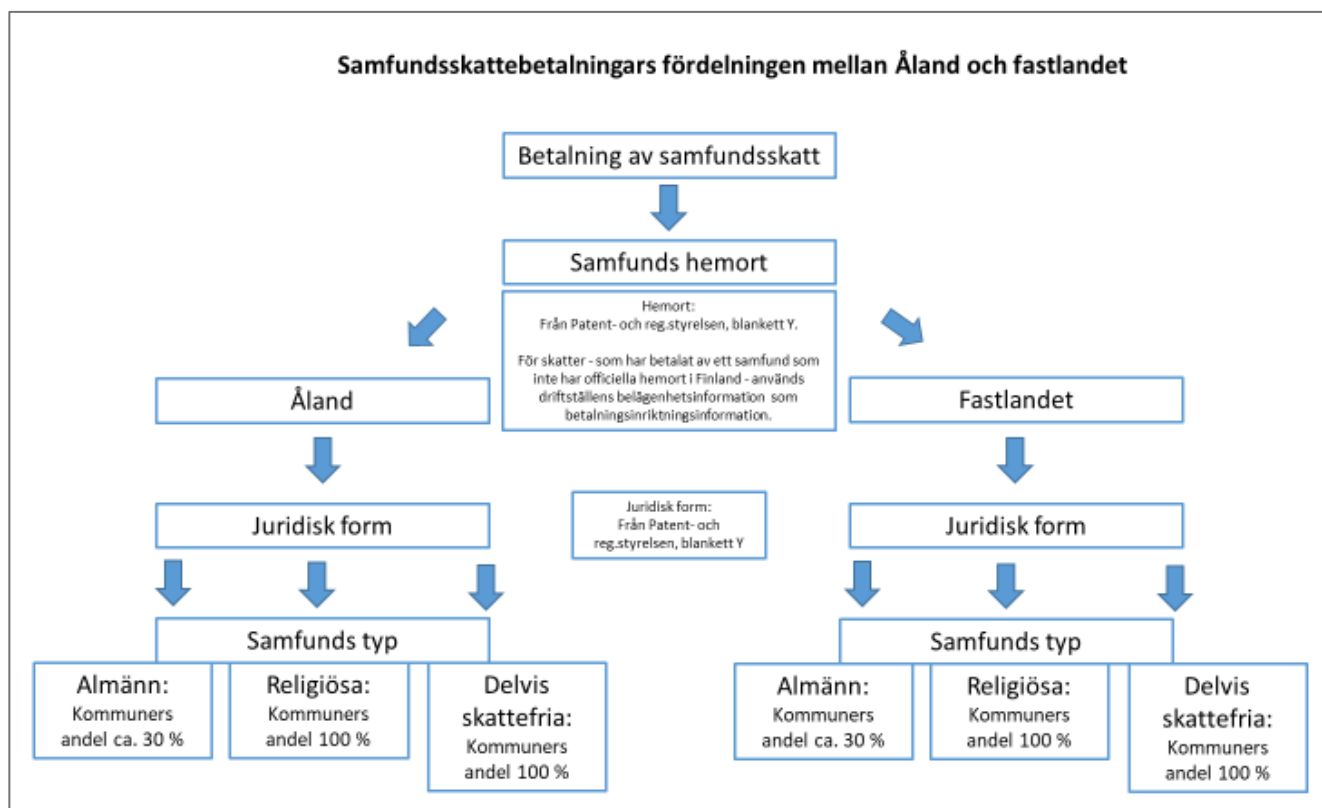
En eventuell förändring skulle dessutom orsaka merarbete för Posten Åland, då det skulle leda till ytterligare ett sorteringsmoment i den manuella sorteringen. Att lägga på ytterligare arbetsmoment i sorteringsprocessen är inget som Posten Åland lättvindigt går med på, där man i verkligheten gör allt för att förbättra och förenkla processerna för att spara tid och övriga resurser.

En eventuell förändring skulle vidare föranleda merarbete för samtliga berörda postmottagare då de skulle tvingas ändra adress och sedan se till att meddela denna vidare till myndigheter, leverantörer och andra berörda. Ändrade adressuppgifter hos berörda företag och privatpersoner får även följder för övriga register som skall uppdateras, tex Räddningsverket.

Eivor Granberg
Posttjänster

Bilaga 2

Fördelningen av samfundsskatt samt utdelningar

Källa: Skatteförvaltningen

Utdelningar

För varje skatteår skickar Skatteförvaltningen varje samfundens debiterad samfundsskatt till Statistikcentralen.

Statistikcentralen delar upp skatter i kommunala andel med hjälp av uppgifterna från Statistikcentralens företags- och arbetsställeregister. Beträffande de koncernuppgifter jämför Statistikcentralen och Skatteförvaltningen sina uppgifter mellan augusti och december. Jämförelse av koncerninformation görs på lägsta möjliga nivå, vilket innebär en jämförelse mellan koncerninformation på enskilda driftställen.

Obs.

Skatteredovisningslagen 13.2 §:

Skatterna för samfund som står i koncernförhållande enligt lagen om koncernbidrag vid beskattningen (825/1986) räknas dock samman och läggs till de berörda kommunernas kalkyleringsposter i förhållande till antalet anställda vid de till koncernen hörande samfundens driftställen per kommun.

Lag om koncernbidrag vid beskattningen 3 §:

*Om ett inhemskt aktiebolag eller andelslag (modersamfund) äger minst nio tiondedelar av aktiekapitalet i ett annat inhemskt aktiebolag eller av andelarna i ett annat inhemskt andelslag (dottersamfund).. -> **modersamfund måste vara ett inhemskt samfund***

Statistikcentralen skickar de slutliga uppgifterna till Skatteförvaltningen i december-januari. Baserat på denna information skickas varje kommun en listning av de största samfund i området. På grundval av uppgifterna skickas också information om enskilda kommunernas företagsverksamhetsposter till Åsub. Baserat på dessa kalkylerar Åsub fördelningsnyckel per skatteår.

Hänvisa till frågan om utländska döttrar och filialer, så de behandlas väldigt på samma sätt som inhemska. Skillnaden är ovan nämnda koncernbehandling och möjlig undersökning av hemort/belägenhetskommun.

Samfund på Åland och fastlandet behandlas på samma sätt och personalens placering påverkas inte av om samfund har verksamhet på en eller båda platserna. Betyder att personalens placeringsmeningen Åland och fastlandet är på ett sätt ett område.

Källa: Skatteförvaltningen

Bilaga 3

Processbeskrivning

PROCESS FÖR ATT FASTSTÄLLA FÖRDELNINGSNYCKELN				
Aktivitet	Datum	Huvudansvarig	Utförare	Informerad
Deklaration	31.5.-30.4.	Skatteförvaltningen	Samfund och koncerner	
Beskattningen slutförs	31-okt	Skatteförvaltningen	Skatteförvaltningen	
Insamling av arbetsställestatistik slutförd	December	Statistikcentralen	Statistikcentralen	
Kontroll av beskattningsuppgifter slutförd	Februari	Skatteförvaltningen	Kommunen	Skatteförvaltningen
Underlag inför fördelningsnyckel utskickat	Februari	Skatteförvaltningen	Åsub	
Underlag inför fördelningsnyckel slutfört		Åsub	LR	
Remiss fördelningsnyckel ut		LR	KF, MH	
Remissvar fördelningsnyckel		KF, MH	LR	
Fastställande av fördelningsnyckel	31-mars			
Info om fastställd fördelningsnyckel		LR	LR	Skatteförvaltningen kommuner
Fördelningsnyckeln verkställs	April	Skatteförvaltningen	Skatteförvaltningen	
Ev korrigering av beskattningsuppgift	Maj/juni	Kommunen	Skatteförvaltningen	
Underlag inför ev korrigerad fördelningsnyckel utskickat	August/ september	Skatteförvaltningen	Åsub	
Underlag inför ev korrigerad fördelningsnyckel slutfört		Åsub	LR	
Remiss av ev korrigerad fördelningsnyckel ut		LR	KF, MH	
Remissvar ev korrigerad fördelningsnyckel		KF, MH	LR	
Fastställande av ev korrigerad fördelningsnyckel	30-sep	LR	LR	Kommuner
Info om fastställd korrigerad fördelningsnyckel		LR	LR	Skatteförvaltningen , kommuner
Korrigerad fördelningsnyckel verkställs från årets början	Införs i oktober	Skatteförvaltningen	Skatteförvaltningen	

Bilaga 4

Statistik över regional företagsverksamhet samt arbetsställestruktur och personal

(Källa: Stat.fi kompletterat med antal företag som berörs på Åland enligt registerdata samt Inkomstskattelagen)

Ansvarig producent är Statistikcentralen. Statistiken är en del av Finlands officiella statistik och Europeiska statistiksystemet (ESS).

Företags- och arbetsställeregistret

Statistikcentralen upprätthåller ett företagsregister. Det innehåller alla företag med ett FO-nummer, privata näringsidkare, den offentliga sektorn och icke-vinstsyftande organisationer som fås från Skatteförvaltningen. Sammantaget finns uppgifter om nästan 2 800 företag verksamma på Åland (inkl finländska och utländska företag) per 31.12.2018 i Statistikcentralens företagsregister. Alla företag omfattas dock inte av samfundsbeskattningen. Bland företagen samfundsbeskattas aktiebolag, andelslag, sparbanker, placeringsfonder, specialplaceringsfonder, universitet, ömsesidiga försäkringsbolag, lånemagasin, ideella och ekonomiska föreningar, stiftelser och anstalter (4 § Inkomstskattelag, 1535/1992).

Företags- och arbetsställeregistret fungerar som ett statistiskt grundregister för omfattande ekonomisk statistik. Dess uppgift är att beskriva och klassificera t.ex. företagens ekonomiska verksamhet och belägenhet. Enligt EU:s förordning om företagsregister (177/2008) är Statistikcentralen skyldig att upprätthålla ett företagsregister för statistikföring.

Företagsregistret innehåller uppgifter om företag, arbetsställen och företagsgrupper (koncerner) i Finland. Grundvariablerna är antal, personal och omsättning. Uppgifterna har klassificerats enligt näringsgren, region, ägartyp och juridisk form (se närmare om uppgiftsinnehållet i appendix).

Statistiklagen förpliktar Statistikcentralen att behandla uppgifterna konfidentiellt. Enligt 18 § i statistiklagen i Finland är dock vissa uppgifter i företagsregistret offentliga. Offentliga uppgifter är bl.a. företagens och organisationernas namn och adresser, FO-nummer, bransch, juridisk form, antal anställda, omsättning och personalens storleksklass samt arbetsställets namn, adress, bransch och personalens storleksklass. Uppgifter som gäller personer är konfidentiella, och de används bara för statistiska ändamål.

Företagsregistrets datakällor är ett flertal administrativa material samt egna enkäter som sänds direkt till företagen.

Metoder för datainsamlingen, uppgiftskällor och definitioner

Primäruppgifterna i Statistikcentralens företagsregister fås ur administrativa uppgiftskällor (den viktigaste är Skatteförvaltningen). Dessa är således de främsta uppgiftskällorna.

Statistikcentralen gör därtill kontinuerligt egna direkta enkäter bland företag. I enkäterna utreder man bl.a. företagens näringsgren, antalet anställda och uppgifter om arbetsställets struktur. Enkäter sänds årligen till merparten av företagen med flera arbetsställen och företagen med ett arbetsställe och över 20 anställda. Till övriga företag sänds enkäterna mera sällan beroende på rotation (se närmare nedan). Enkäten sänds till nya företag rätt så snart efter att verksamheten inletts.

Dessutom använder Statistikcentralen flera andra källor för att utreda vissa uppgifter, t.ex. förändringar i näringsgrenen, telefonnummer och adress.

Källor som i regel används för registret:

Skatteförvaltningens kunddatabas och övrigt uppgiftsmaterial hos Skatteförvaltningen, Patent- och registerstyrelsens och Skatteförvaltningens gemensamma datasystem FODS, Tullens material över utrikeshandel, Patent- och registerstyrelsens handelsregister, Befolkningsregistercentralens register över byggnader och lägenheter, Posti Ab:s adressmaterial, Statskontorets och Kommunernas pensionsförsäkrings material över anställningsförhållanden.

Den registrerades egna upplysningar: På blanketter, i datanät eller uppgifter vid telefonintervju.

Hur uppgiften erhållits: Datainsamling på internet, telefonintervju, dataöverföring på nätet.

De enskilda företagen ansvarar för att korrekt uppgifter lämnas till Skatteförvaltningen och andra myndigheter.

Uppgifternas tidsenlighet (fördröjning)

- Inledningsuppgifter med omkring 1 månads eftersläpning från företagets första löne- och/eller momsbetalning.
- Nedläggningsuppgifter med omkring 5 månads eftersläpning
- Anställda, omsättning, näringsgren o.d. med omkring 1–10 månaders eftersläpning.

Ett arbetsställe är en enhet som ägs av ett företag och som verkar på en ort och inom en näringsgren och producerar varor och tjänster främst av ett slag.

Det egentliga arbetsstället bedriver företagets normala produktionsverksamhet. Arbetsställen är t.ex. fabrik, butik, kontor och verkstad. Inom samfärdsel och byggverksamhet är arbetsstället det huvud- eller distriktskontor från vilket verksamheten leds.

Definitionen av arbetsställe bygger på förordningen om statistiska enheter (EEG 696/93) och på förordningen (EG 177/2008) rörande företagsregister.

Uppgifterna om personalen omfattar löntagare och företagare. Personalen har omvandlats till helårsanställda på så sätt att t.ex. en halvdagsanställd motsvarar en halv person och två halvdagsanställda motsvarar en helårsanställd.

Som företagarens arbetsinsats räknas den arbetsinsats som företagets ägare eller en familjemedlem har gjort i sitt företag utan egentlig lön.

Anställda vid företag som inte ingår i företags- och arbetsställeregistrets enkäter estimeras på basis av lönedata. Personaluppgifterna (antal anställda) uppdateras således årligen för alla företag.

Företagsregistret frågar årligen efter uppgifter om företag och samfund med *ett* arbetsställe. Uppgifterna samlas in för upprätthållande av företags- och arbetsställeregistret. Enkäten sänds i mars och svaren kan sändas in på elektronisk blankett (eller som en filbilaga). Om företaget har haft verksamhet under föregående räkenskapsperiod finns förifyllda uppgifter om löntagare i medeltal, omsättning samt arbetsställeuppgifter från den föregående räkenskapsperioden som ska kontrolleras. Skyldigheten att lämna uppgifter grundar sig på statistiklagen (280/04).

I enkäten om företag med ett arbetsställe ingår både företag och sammanslutningar, årligen totalt omkring 9 000. Alla företag och sammanslutningar med minst 10 anställda tas ut för enkäten med

omkring tre års mellanrum. Bland de åländska företagen finns cirka 150 med minst 10 anställda som har en sådan juridisk form att de omfattas av samfundsbeskattningen. Statistikcentralen frågar också årligen företag som varit med om fusioner, ett antal tillväxtföretag samt med slumpmässigt urval omkring 1 500 företag beträffande vilka Statistikcentralen kontrollerar att arbetsställe- och belägenhetsuppgiften är korrekt. Observera att adressuppgifter och antal anställda uppdateras årligen på basen av administrativa register (se ovan).

Statistikcentralen samlar årligen in uppgifter om företag med *flera* arbetsställen. Skyldigheten att lämna uppgifter grundar sig på statistiklagen (280/04).

Företagsregistret frågar således årligen efter uppgifter om företag med flera arbetsställen. Uppgifterna samlas in för upprätthållandet av företags- och arbetsställeregistret. Enkäten skickas ut till företag och sammanslutningar med flera arbetsställen i november. Företagen svarar på enkäten elektroniskt över internet eller som en filbilaga. Även för dessa finns förhandsuppgifter ifyllda om företaget haft verksamhet under föregående räkenskapsperiod. Enkäten sänds till alla företag och sammanslutningar med flera arbetsställen, som sysselsätter minst 15 anställda. Enkäten om arbetsställestruktur och personal omfattar årligen omkring 5 000 företag eller sammanslutningar. Därtill sänds enkäten till ett urval av företagen med flera arbetsställen. Urvalet omfattar årligen omkring 2 000 företag eller sammanslutningar. På Åland finns färre än 20 företag med verksamhet på flera arbetsställen som har mindre än 15 anställda och således *inte* omfattas av den årliga enkäten.

Uppdateringsfrekvens och offentliggöranden

Uppgifterna från företagsregistret används för en rad olika statistikpubliceringar, bland annat statistiken över regional företagsverksamhet som innehåller uppgifter om arbetsställen hos företag i Finland fördelade på näringsgren och område. Statistiken täcker arbetsställen hos alla aktiva företag.

Statistiken uppdateras två gånger om året; ett preliminärt och ett egentligt offentliggörande. De preliminära uppgifterna färdigställs i september, året efter statistikåret, och de slutliga uppgifterna i december.

Den regionala indelningen bygger på publikationen Kommuner och kommunbaserade indelningar. (Statistikcentralen, Handböcker 28). I den regionala indelningen används indelningen för statistikåret.

Bilaga 5

Behovet av att följa upp skatteflöden under pågående skatteår

Den absoluta huvuddelen av näringskatterna inbetalas i form av förskottskatt som fastställs i relation till tidigare räkenskapsperioders resultat och inbetalas vid olika tidpunkter under året beroende på beloppet av skatten enligt detta;

https://www.vero.fi/sv/foretag-och-samfund/deklarera-och-betala/forskottsskatt/betalning_av_forskottsskatt_for_samfun/beloppet-av-f%C3%B6rskottsskatteraterna/

I den slutliga beskattningen justeras de inbetalda förskotten i förhållande till företagets resultat för räkenskapsperioden. Under pågående år har företagen även möjlighet att ansöka om ändring av förskottsskatteraterna (blankett 5017r för 2020 som illustration)

Skatteförvaltningen
Optisk läsning av samfundsblanketter
PB 500
00052 SKATT

SAMFUNDETS ANSÖKAN OM
FÖRSKOTTSSKATT ELLER
ÄNDRING AV FÖRSKOTTSSKATT

Den skattskyldiges namn	FO-nummer

Uträkning av förskottsskatt	Skatteår som gått ut		Innevarande skatteår		Följande skatteår	
	euro	cent	euro	cent	euro	cent
Resultatet i näringsverksamhetens förvärvskälla						
Resultatet i den personliga förvärvskällan						
Resultatet i jordbrukets förvärvskälla						

Skatteårets resultat (bokföringen)						
Skatteårets förlust (bokföringen)						

Bolaget bedriver **inte** näringsverksamhet (NärSkL 1 § 1 mom.)

Vi upp- och nedgångar i konjunkturerna kan justeringar till förskottsskatteraterna leda till förhållandevis stora kast i de samfundsskatteraterna som redovisas till kommunerna.

Skatteredovisningen för november 2019 (Mariehamns stad som exempel)

Vald skattetagaren: Mariehamns stad

Vald redovisningsperiod: November 2019

[Lista över alla kommuner](#)
[Lista över alla kommuner, kumulativt](#)

Redovisningarna för den valda kalendermånaden och det valda kalenderåret.

Du kan öppna de skatteårsspecifika uppgifterna i rapporten genom att klicka på ikonen .
Du kan exportera uppgifterna i rapporten till Excel genom att placera markören ovanpå tabellen, klicka på de tre punkterna i övre högra hörnet och välja Exportera data.

Skatt	Välj månad	Ändrings%	Rättelseränta	Från början av kalenderåret	Ändrings%
☒ Kommunalskatt	3,098,821 €	20.9 %	0 €	37,890,007 €	-8.4 %
☒ Samfundsskatt	-431,229 €		0 €	4,733,649 €	-9.6 %
Slutredovisare	0 €		0 €	-7 €	
Skatteår 2021	1,448 €		0 €	1,448 €	
Skatteår 2020	128,419 €		0 €	251,293 €	
Skatteår 2019	-173,432 €		0 €	3,775,547 €	
Skatteår 2018	-377,526 €		0 €	674,304 €	
Skatteår 2017	-4,208 €		0 €	47,667 €	
Skatteår 2016	-1,797 €		0 €	-2,453 €	
Skatteår 2015	-2,059 €		0 €	-12,139 €	
Skatteår 2014	-2,075 €		0 €	-2,012 €	
Ändrings%					-9.6 %
☒ Fastighetsskatt	38,352 €	-19.2 %	0 €	1,537,262 €	5.6 %
☒ Avdrag	-536,085 €				
☒ Källskatt på Åland	0 €		0 €	169,293 €	
☒ Belopp som ska betalas till skattetagaren	2,169,859 €			44,330,211 €	

Som följd av att skatteår 2018 slutfördes så belastade återbäringarna för detta skatteår novemberraten.

Det som är ovanligt är att även redovisningen för det innevarande skatteåret 2019 är negativ, sannolikt som följd av att företag ansökt om ändring av förskottsskatterater och fått dessa återbetalda under 2019.

Upp- och nedgångar i konjunkturerna är oundvikliga, däremot är kommunerna och andra skattetagare beroende av att få information om förändringar i skattebasen för att kunna vidta nödvändiga åtgärder i tillräckligt god tid.

Samfundsskatteraterna fördelas mellan de åländska kommunerna i relation till den fördelningsnyckel som årligen fastställs enligt [31 – 32 §§ Kommunalskattelagen för Landskapet Åland](#).

Försämrat resultat för något av de större bolagen på Åland inverkar på kommunerna i relation till den fastställda fördelningsnyckeln för samfundsskatteintäkterna men påverkar även finansieringen av Landskapet Åland.

Nedan en sammanställning över tillgodoräknade förskottsskatterater (brutto) i 2017 års slutförda beskattning fördelat enligt omsättning för Åland

http://vero2.stat.fi/PXWeb/pxweb/sv/Vero/Vero_Elinkeinovertilasto_ennakot/ennakot_412.px/

1. Tillgodoräknad förskottsskatt sammanlagt					
ANTAL	OMSÄTTNING		2017		
706	Totalt	Sum, euros	33 669 347	100,0 %	
36	< 10 000	Sum, euros	97 088	0,3 %	2 %
42	10 000 - 24 999	Sum, euros	119 091	0,4 %	
56	25 000 - 49 999	Sum, euros	158 847	0,5 %	
57	50 000 - 99 999	Sum, euros	327 429	1,0 %	
79	100 000 - 199 999	Sum, euros	983 646	2,9 %	12 %
129	200 000 - 499 999	Sum, euros	1 597 312	4,7 %	
76	500 000 - 999 999	Sum, euros	1 522 536	4,5 %	
44	1 000 000 - 1 999 999	Sum, euros	1 604 363	4,8 %	70 %
54	2 000 000 - 9 999 999	Sum, euros	5 683 692	16,9 %	
23	10 000 000 - 49 999 999	Sum, euros	12 985 015	38,6 %	
1	50 000 000 -	Sum, euros	3 245 679	9,6 %	
?	"Externa"	Sum, euros	5 344 649	15,9 %	

Av den förskottsskatt som betalats härstammar ca 70 % från företag med en omsättning över 1 me per år.

Ca 16 % av förskottskatterna torde härstamma från företag som inte är registrerade på Åland men som betalar samfundsskatt till Åland i förhållande till arbetsplatser som finns i landskapet.

Eftersom företagen på Åland är förhållandevis få (132 företag enligt detta vars omsättning översteg 1 me år 2017) kan förändringar i den förskottsskatt som inbetalas eller återbärs innebära tvära kast i skattflödena, och potentiellt stora avvikelser från det som kommunerna i sina budgeter förväntat sig.

Skatteförvaltningen redovisar för hela landet skatteflödena för samfundsskattens del enligt detta;

Redovisningstidpunkt	Förskott	Förskotts- innehållning	Förskotts- kompletteringar	Kvarskatt	Sammanlagt	Ändrings%
Januari	35,977,234 €	0 €	3,659 €	5,853 €	35,986,746 €	29.9 %
Februari	170,312,833 €	64,551 €	213,110 €	18,184 €	170,608,679 €	25.8 %
Mars	120,289,815 €	65,119 €	1,613,867 €	9,302 €	121,978,102 €	-3.4 %
April	92,753,847 €	53,674 €	2,255,534 €	11,588 €	95,074,644 €	-25.6 %
Maj	98,280,063 €	80,467 €	3,268,709 €	12,447 €	101,641,686 €	-15.8 %
Sammanlagt	517,613,792 €	263,811 €	7,354,880 €	57,373 €	525,289,857 €	-2.4 %
Tidigare redovisning	119,552,088 €	0 €	0 €	28,436 €	119,580,524 €	
Redovisning sammanlagt	637,165,880 €	263,811 €	7,354,880 €	85,809 €	644,870,381 €	-0.5 %

En motsvande vy där Åland separerats skulle underlätta uppföljningen av skatteinkomsterna väsentligt för kommunerna och för landskapet eftersom skatteflödena som härrör från näringskatter är en av de indikatorer som visar på upp- eller nedgångar i ekonomin, och den informationen är väsentlig för att offentliga sektorn på Åland i tillräckligt god tid kan reagera på konjunktursvängningar.

Det är min uppfattning att Ålands Landskapsregering i sina avtal med Skatteförvaltningen om verkställande av beskattningen i Landskapet Åland bör arbeta för en större transparens i hur skatterna till landskapet Åland inflyter, av orsaker som framkommer ovan.

Även med anledning av de nya ekonomiska mekanismer som införs i förslaget till en ny Självstyrelselag för Landskapet Åland finns incitament för att förbättra informationsläget rörande hur ekonomin i Landskapet utvecklas i förhållande till ekonomin i riket som helhet.

Jomala 28.5.2020

Magnus Sandberg
Förbundsdirektör
Ålands kommunförbund